

Parykhåndtering

Parykken som hjælpemiddel

SUS, Serviceerhvervenes
Efteruddannelsesudvalg

Toftild Alternativt Hår
December 2011

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

© Børne- og Undervisningsministeriet. (december 2011). Materialet er udviklet af Serviceerhvervenes Efteruddannelsesudvalg i samarbejde med Toftild Alternativt Hår. Materialet kan frit kopieres med angivelse af kilde.

SUS
Serviceerhvervenes Efteruddannelsesudvalg
Lersø Parkallé 21
2100 København Ø.
Tlf. 32 54 50 55
www.susudd.dk
sus@sus-udd.dk

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Indholdsfortegnelse

Formål:.....	4
Indledning	5
Årsager til hårtab	6
Midlertidigt hårtab.....	6
Varigt hårtab.....	6
Parykkategorier.....	7
Maskinfremstillet standard trenseparyk.....	8
Maskinfremstillet standard trenseparyk med monofilament.....	8
Parykkunderhue.....	9
Håndlavet standardparyk:	9
Parykstrømpe.....	9
Individuelt fremstillet paryk :	10
Hårdele, toupeer, hårproteser (delvis hårprotetik).....	11
Hårintegration.....	12
Størrelser og farver for parykker	12
Fagterminologi.....	14
Årsager til slid.....	15
Anvendelse af måleskema	16
Plejevejledning til fiberparykker	17
Plejevejledning til ægtehårsparykker.....	18
Klippeteknik i parykker:.....	18
Omforandring af parykker.....	19
Individuelt fremstillede parykker og afstøbninger:.....	20
Toupearbejde – klippeteknik og montering.....	20
Korte fakta om lovgivning	22
Professionel kommunikation og etiske principper.....	22
Kilder.....	22

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Formål

Dette undervisningsmateriale er udarbejdet som supplement til den undervisning, der gennemføres på arbejdsmarkedsuddannelsen:

46948 "Parykhåndtering - parykken som hjælpemiddel"

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Indledning

For alle mennesker har hårpragten stor betydning.

Historiske kilder fortæller os, at hår og skæg til alle tider har spillet en væsentlig rolle. Hårudtrykket har altid haft væsentlige elementer af magi knyttet til sig. Menneskets behov for at pynte sig og gøre sig tiltrækkende og attråværdig har været medbestemmende for måden at arrangere håret på. Og håret har også udtrykt forskellige tilhørsforhold, af både religiøs og social art.

Det har f.eks. forholdt sig sådan, at hvis man fik noget af et menneskes hår, fik man magt over dette menneske og magt over fjender - f.eks. hår i en amulet omkring halsen. Noget af det samme gælder sejrstrofæer i form af skalpe. Disse var et bevis på krigerens magt og styrke.

Hår blev i gammel tid også regnet for det perfekte gudeoffer – og en straf kunne således også være at fjerne et menneskes hårpragt.

Et glatraget hoved blev derfor for kvinder et ydre tegn på skændsel. Den behandling «tyskertøserne» fik i mange okkuperede lande efter sidste verdenskrig, viser denne skiks specielle symbolkraft.

Håret har altid været en vigtig del af menneskets fremtoning. Hår er derfor meget mere end ren biologi med en praktisk funktion. Håret har en væsentlig kulturel, social og historisk betydning.

Nogle hårsække har en kortere livscyklus end andre. Der tabes naturligt ca. 50-100 hår hver dag, men nye hår vokser til stadighed ud. Hvis vækstfasens varighed afkortes, brydes balancen, og der tabes flere hår end normalt. Aktiviteten kan helt ophøre, og håret holder op med at vokse. Årsagerne hertil kan være mange.

Ofte skyldes hårtab arvelige anlæg, men også sygdomsbetingede tilstande samt stress kan give forbigående hårtab eller skaldethed. Hårtab giver ofte psykiske problemer. Disse faktorer udløser en naturlig reaktion, der for mange betyder, at man søger alternative veje for at genvinde sin hårpragt. Ofte står kunden alene med sit problem, som man ofte ikke ønsker at tale om selv i sin nærmeste omgangskreds. Derfor er det vigtigt, at man som frisør kan rådgive kunden om de seriøse muligheder, der findes på markedet og samtidig kunne vurdere, når der bør henvises til faguddannet personale.

Årsager til hårtab

Midlertidigt hårtab

Et midlertidigt hårtab kan være forårsaget af hormonforandringer – ofte f.eks. ved graviditet, vitaminmangel – herunder særligt kalcium, jern, zink og magnesium, fysisk stress, bivirkninger i forbindelse med medicinsk behandling f.eks. blodfortyndende medicin, binyrebarkhormon og gigtpiller. I mange af disse situationer kan håret opnå fornyet vækst ved hjælp af tilskud og specialprodukter. Midlertidigt hårtab kan også skyldes kemobehandling i forbindelse med en kræftsygdom. Nogle former for kemoterapi medfører hårtab, pga. den celledræbende medicin. Er dette tilfældet, tilbydes man en paryk, hvortil regionen yder et tilskud. Når en kemobehandling er afsluttet, vil håret altid vokse ud igen; mindre ændringer af farve og tykkelse kan ses.

Varigt hårtab efter brandskade

Varigt hårtab efter fysisk skade

Varigt hårtab efter operation

Varigt hårtab

Ved det varige hårtab svinder hårpapillen hen. Det varige hårtab skyldes ofte autoimmune og dermatologiske lidelser, hvoraf alopecia er en af de mest udbredte. Andre årsager kan være kronisk betændelsestilstand i hårsækkene, eksemer, psoriasis, lupus, fiskehud (forhørning af huden), psykisk stress og fysiske skader. Ved alopecia er det oftest hårbunden der rammes, men skægregionen, øjenbryn, øjenvipper og anden kropsbehåring kan også rammes. Man kan være arvelig disponeret for plets kaldethed. Personer med astma, høfeber eller børneeksem har en let øget risiko for at blive plets kaldet. Det samme gælder personer med Downs syndrom (mongolisme).

Alopecia benævnes efter, hvor meget hår man har mistet. Har man kun bare pletter i hovedbunden, er der tale om Alopecia Areata. Har man tabt al håret på hovedet inkl. øjenbryn og øjenvipper er der tale om Alopecia Totalis eller Alopecia Capitis. Alopecia Universalis er, når al hårvækst på hele kroppen mangler.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Kvinder kan rammes af androgenetisk alopeci, hvor hårtabet ligner det mandlige, hormon-betingede hårtab øverst på issen. Både det mandlige og kvindelige hormonelt betingede hårtab er varigt og opstår som en kombination af en arvelig disponering, alder og følsomhed over for det mandlige hormon (androgen).

Alopecia areata

Alopecia totalis

Diffus Alopeci

Parykkategorier

I vurderingen af hvilken hjælp, der kan anvises kunden, bør der altid skelnes mellem, hvad der kan udløse et forbigående og midlertidigt hårtab eller et endeligt og varigt hårtab.

Der skelnes mellem standardparykker og individuelt fremstillede parykker.

Standardparykker er præfabrikerede parykker, fremstillet i gennemsnitsstandardmål.

Individuelt fremstillede parykker er lavet efter måltagning og afstøbning af den enkelte kunde.

Standardparykker findes i mange varianter fremstillet i fiberhår. Indenfor kategorien standardparykker arbejdes der typisk med to hovedgrupper af parykker; de maskinfremstillede og de håndlavede og variationer af disse. Disse kombineres ofte med dele af monofilament.

Der fremstilles også standardparykker i ægte hår, langt den overvejende del som håndlavede.

Endelig findes der de individuelt fremstillede parykker, hvor hele processen er baseret på håndarbejde og afstøbning af hovedformen.

Produktionen af de individuelt fremstillede parykker sker ofte i ægte hår i forskellige kvaliteter. Ægte hår til fremstilling af parykker er fortrinsvis asiatisk og indisk hår. Asiatisk ægte hår behandles kemisk flere gange for at matche europæiske hår i kvalitet og struktur. Indisk hår er tættere på europæisk hår i kvalitet og kræver ikke så megen kemisk behandling.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Endelig findes der europæisk ægte hår, som dog er både vanskeligere og dyrere at skaffe. De grå hår i ægtehårsparykker er som regel yakokse eller gedehår (mohair). Parykker af ægte hår anbefales ofte, når der er tale om permanent hårløshed eller en reaktion mod kunstfibre. En paryk i ægte hår giver kunden mulighed for at bruge mange af de samme rutiner, som man er vant til i sit eget hår, f.eks. anvendelse af føntørrer, krøllejern og fladjern.

Maskinfremstillet standard trenseparyk

Maskinfremstillede standardparykker er trenseparykker. I den forbindelse konstrueres monduren ved at sy trenserne sammen efter en mondurskabelon. Dette er den billigste og enkleste produktionsmåde. En trenset paryk har et hårforløb med lidt mere volumen på håransatsen (toppen), da trenserne er touperet i bunden. Typisk lidt grovere bund og kant. Naturtro hvirvler eller skilning er ikke muligt. Trenseparykker kan for nogle brugere medføre irritationer, hvis eget hår mangler, eller huden på issen er følsom.

Maskinfremstillet trenseparyk

Maskinfremstillet standard trenseparyk med monofilament

På trenseparykker med monofilamentindsats knyttes enkelte hår i et hudlignende væv (monofilament) på overhovedet. Parykken kan bæres med skilning og hvirvler. Monoindsatsen giver god placering, lader hovedbunden skinne igennem og giver også et naturligt udseende. Materialet lader hovedbunden ånde, er behagelig at bære og er nem at frisere. Denne paryk betragtes af industrien i dag som mindsteniveauet på det medicinske område. Mange standardparykker med monofilament fremstilles med en tylfront, også kaldet filmfront eller lacefront. Her er hårene i pandefronten på parykken implanteret ganske let for at give en helt naturlig hågrænse.

Maskinfremstillet med monodel

Maskinfremstillet med mootopn

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Parykunderhue

Det kan ofte være en fordel at anvende en parykunderhue under parykken ved følsom og sart hud. En parykunderhue kan give en blødere bund, men tilføjer naturligvis et ekstra lag materiale, som dog er åndbart.

Paryk underhue

Håndlavet standardparyk

Til håndlavede/håndknyttede parykker er de enkelte hår, ved håndkraft, stukket ned i en bund af blød tyl ved hjælp af en fin paryknål. Dette er en tidskrævende produktionsmåde, og denne variant af parykker, bruges især ved ar i hovedbunden eller i tilfælde af betændt og følsom hovedbund. Dette er en meget let og blød paryk, som i højere grad skjuler funktionsnedsættelsen ved hårløshed, da der ikke fremkommer bare baner i monduren. Mange håndlavede parykker fremstilles med et element af monofilament på overhovedet.

Håndlavet paryk med filmfront

Håndlavet paryk med monotop

Parykstrømpe

Ved afprøvning af standardparykker på kunder, som stadig har deres hår intakt, f.eks. kunder som står overfor en kemobehandling, er det en fordel at anvende en parykstrømpe over det eksisterende hår. På den måde kan man snegle håret op og mindske volumen, så man bedre kan vurdere pasform.

Parykstrømpe

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Individuelt fremstillet paryk

Refereres også til som paryk efter mål, speciallavet paryk eller skræddersyet paryk. Fremstilling sker efter både mål og afstøbning. Fremstilling efter mål og afstøbning er nødvendigt ved afvigelser fra standardmålene for normale parykker, f.eks. ved meget fladt baghoved, meget høj pande, deformitet på kraniet og i tilfælde af meget følsom hud på issen. Hvis brugeren stiller fagspecifikke krav, kan en paryk efter mål af ægte hår være det bedste alternativ (f.eks. er en hårløsning hos en kok konstant udsat for kraftig damp). Pasformen ved fast afstøbning af hovedformen er optimal. Individuel pasform garanterer den højeste bærekraft og sikkerhed ved anvendelse. Måltagning og fremstilling af disse kræver faglig ekspertise.

Ved produktion af individuelt fremstillede parykker indikeres både hårfarve, hårtæthed, krølprocent og type af mondur separat. Der er flere muligheder at vælge ud fra.

Individuelt fremstillet paryk
Klargøres til montering

Før påsætning af individuelt
fremstillet paryk ©Toftild

Færdigt resultat ©Toftild

Mondur typer

Krøl guide

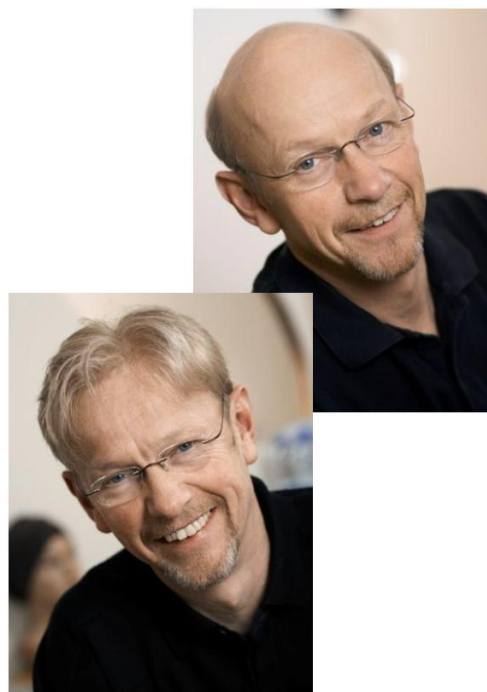

Hårtætheds
guide

Hårdele, toupeer, hårproteser (delvis hårprotetik)

Ud over helparykker findes der også hårdele eller supplement til delområder, hvis kun et bestemt område er berørt af hårtab. Hårsupplementet skal danne en optisk helhed med det resterende, naturligt voksende hår. Hårdele findes som standardprodukt i både fiberhår og ægte hår. Standardprodukterne kan have begrænset anvendelse, pga. deres bund og foruddefinerede størrelse. Som oftest fremstilles hårdele efter skabelon af det berørte område. Hårdele eller supplement anvendes ofte ved ar efter ulykke, strålebehandling, operation eller ved pletsaldethed (alopecia areata).

Før og efter tilklipning af toupe ©Toftild

Her refereres til produktet som hårdele eller hårproteser. Måltagning og fremstilling af disse kræver faglig ekspertise.

Påsætning af toupe

Påsætning af hårprotese

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Hårintegration

Hårintegration er et "net" af hår med varierende maskestørrelse, som anvendes sammen med det eksisterende hår. Bl.a. til kvinder med androgenetisk hårtab eller ved unormal eller kraftig udtynding, hvor en helparyk skønnes at "overkompensere", dvs. ikke kan bæres optimalt og sikkert pga. for meget eksisterende hår i det ikke berørte område. En hårintegration monteres i det eksisterende hår med toupe clips, eller med små plasthylstre der klemmes omkring håret.

Hårintegrations produkter

Værktøj til påsætning af hårintegration

Størrelser og farver for parykker

Nogle kollektioner af standardparykker findes i varierende størrelser fra xs – xxl. Udvalget i de ekstraordinært små og store størrelser er naturligvis væsentligt mindre end de regulære standardstørrelser.

En gennemsnitlig standardstørrelse for en damemondur er ca. 55-56 i omfang, og for herrer ca. 58-59 cm. Enkelte firmaer har dog et udvalg af parykker i varierende størrelser

Xxs: 48 – 51cm.

Xs: 50 – 52cm.

S: 52 – 54cm.

M: 54 – 56cm.

L: 56 – 58cm.

Xl: 58 – 60cm.

Farvesystemet for standardparykkollektioner er systematiseret ved hjælp af farveringe med farveprøver for hvert enkelt farvenummer.

Hver farvering eller farvekollektion har dog til dels sit eget numeriske system, ligesom kombinationen af farver har sine egne numre og koder. Der er umiddelbart ingen sammenfald mellem de farver og tonehøjder, man kender fra almindelige farvesystemer.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Det er muligt at genskabe farvenuancer med udvoksninger og forskellig gråprocent i standardparykker, både i fiberhår og i ægte hår. Ønsker om særlig krøltegning og hårtæthed kan også imødekommes.

Farvering syntethår

Farvering syntethår

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Fagterminologi

Trense (anvendt i trenseparyk)	Bane med påsyet hår
Monofilament	Meget fin, næsten transparent nylontyl, der minder om hud/hovedbund hvor de enkelte hår er stukket ned med naturlig hårtæthed
Monodel	Parykken har et stykke monofilament indsat i enten front/top, hvirvel eller skilning
Tylfront, filmfront, lacefront	Tyl som udgør pandefronten på parykken for at give en mere naturlig og transparent hårgrænse – hårene er stukket ned med meget naturlig hårtæthed
Mondur	Typen af parykbund – i de speciallavede parykker anvendes der i dag både net, tyl- og foliebund (PU)
Skridsikre parykker	Parykker forsynet med en tynd silikonecoating i fronten af parykken og i punkter fordelt på parykkens omkreds. Forhindrer at parykken skrider uden anvendelse af tape
Fiberhår/kunsthår/kunstfiberhår/syntethår	Fiberhår er i dag et højteknologisk produkt. Fiberhår er ikke varmebestandigt, dvs. tåler hverken meget varmt vand, føntørring, varme fra ovn osv. Har tendens til at ændre farve og kan blive mat. Kruser ved slidtage
Thermofiber	En variant af fiberhår, som tåler let varme, bl.a. let føntørring og som kan vaskes ved højere varmegrader end almindelig fiberhår
Ægte hår	Der anvendes asiatisk, indisk og europæisk hår til fremstilling af parykker. Der findes mange kvalitetsvarianter af ægte hår, som hver især refererer til, hvordan håret er behandlet og hvilken holdbarhed kvaliteten således har

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Årsager til slid

En paryk anvendes og bæres synligt af kunden hver dag. Parykken er udsat for sved og varme, som gradvist nedbryder monduren. Sveden mørner monduren, naturligvis afhængigt af den enkeltes svedafsondring, men uanset at monduren på parykken er i PU (folie) eller fremstillet på en netbund vil varme og sved mørne bunden. Store dele af standardparykkens mondur er tekstilprodukter, som ved sved, varme og vask også mister nogle af deres tekniske egenskaber, som f.eks. spænd og holdbarhed. Parykken skal, når den anvendes dagligt, vaskes hyppigt af hygiejniske årsager, men også for at forlænge holdbarheden på både håret og monduren. Vask fjerner sved og bakterier, men vask slider også på parykken, og det gælder uanset, at parykken er fremstillet i kunstfiber eller i ægtehår.

Kunden kan være i medicinsk behandling, og have kraftig svedafsondring med stærk lugt som en følge heraf. Sved og varme slider kraftigt på monduren (bunden) på parykken. De pleje-produkter der anbefales til fiberhårsparykker er lavet til kunne rengøres ved lav temperatur (koldt vand) og har derfor ikke store mængder af parfume. Ved daglig anvendelse kan det derfor godt være vanskeligt at fjerne svedlugten helt, når parykken har været anvendt i et stykke tid. Parykkens mondur kan misfarves og mørne, da en del af medicinen udskilles med sved.

Selve håret i parykkerne slides også naturligt ved daglig brug – det, der refereres til som almindelig, mekanisk slid. Det sker gennem børstning, vask og styling, og gennem UV påvirkning, præcis som når naturligt voksende hår falmer og bliver tørt og porøst af kulde, varme og almindelig påvirkning.

Hvis parykkerne er fremstillet af fiberhår, sker der ved daglig brug det, at fiberen "kruser" op ved friktion fra børste, krave, hue osv. Fiberen kan glattes ud ved dampning med dampføn, men i princippet er skaden på fiberen sket.

Slidskadet paryk

Hårene i parykkerne er på nogle af produktkategorierne planteret i monduren som knuder. Dvs. at de enkelte hår er knyttet i monduren på parykken, så de i udseende og grøretning ligner det naturligt voksende hår mest muligt. Hårene er knyttet i enkelthårsknuder og ikke sammen i store grupper. Det betyder, at en nødvendig daglig øvelse som f.eks. at børste håret ganske langsomt vil løsne nogle hår fra parykkens mondur, præcis som når et naturligt voksende hår fælder.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Anvendelse af måleskema

Måleskema anvendes for at fastslå størrelse på de parykker, der kan prøves på kunden. Måleskemaet viser mål på de forskellige parykstørrelser fra størrelse 52 til størrelse 60.

Ved måltagning fastslås størrelse ved mål af hovedets omkreds. Dette gøres rigtigt ved at lave en løkke af målebåndet rundt om hovedet. Løkken strammes ved håmgrænsen i panden, så målet bliver fast. Målebåndet kan derved sidde højere end kundens egen håmgrænse, men dette har ingen betydning. De resterende mål tages inden for denne omkreds.

Hvis målene har meget store udsving mellem størrelserne, kan dette give problemer med pasformen, der enten kan sidde løs over issen, eller glide op på hovedet.

I måleskemaet er med den blå linje markeret de gennemsnitlige "normale" mål for henholdsvis dame- og herremondurer. Der er i alt 6 delmål, der skal harmonere på linjen over en gennemsnitlig mondurstørrelse, for at pasform og bærekomfort bliver optimal for kunden.

DAMEMONDURER OG KONFEKTIONSSKEMA

Måleskema for:

Opn. nr.: _____

Navn: _____

Adresse: _____

- 1 = Størrelse
- 2 = Fra pande til nakke
- 3 = Fra øre til øre over panden
- 4 = Fra øre til øre over issen
- 5 = Fra tinning til tinning over baghoved
- 6 = Nakkebrode

1	2	3	4	5	6
Str. 52 cm ☐	29-29,5 cm ☐	27-28 cm ☐	27-28 cm ☐	34,5 cm ☐	11 cm ☐
Str. 53 cm ☐	29-30 cm ☐	28-28,5 cm ☐	28 cm ☐	35 cm ☐	11-11,5 cm ☐
Str. 54 cm ☐	29,5-30,5 cm ☐	28,5 cm ☐	29 cm ☐	35,5 cm ☐	11,5-12 cm ☐
Str. 55 cm ☐	31 cm ☐	29,5 cm ☐	29,5-30 cm ☐	36 cm ☐	12 cm ☐
Str. 56 cm ☐	32 cm ☐	30 cm ☐	30 cm ☐	36,5 cm ☐	12,5 cm ☐
Str. 57 cm ☐	33 cm ☐	30-30,5 cm ☐	30-31 cm ☐	37,5 cm ☐	13 cm ☐
Str. 58 cm ☐	33,5 cm ☐	30,5 cm ☐	31-32 cm ☐	38,5 cm ☐	14,5 cm ☐
Str. 59 cm ☐	34,5 cm ☐	31-31,5 cm ☐	32-32,5 cm ☐	39-40 cm ☐	15-15,5 cm ☐
Str. 60 cm ☐	35,5 cm ☐	32 cm ☐	33 cm ☐	40,5-41 cm ☐	16,5 cm ☐

Standard parykmål fra fabrik

Måleskema til dameparyk

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Plejevejledning til fiberparykker

Fiberhårsparykker skal behandles med omhu. Rigtig vask og pleje sikrer, at håret forbliver smidigt og ikke fremstår tørt og porøst.

Overordnet er der 4 ting, der er vigtige at huske:

- Fiberhårsparykker må ikke gnubbes eller vrides under vask, da det kan ændre pasformen.
- Fiberhårsparykker må kun vaskes i koldt vand
- Når parykken ikke er i brug og efter vask, bør den placeres på et parykstativ og aldrig på et flamingohovede.
- Der må aldrig anvendes krøllejern, føntørrer eller fladjern i parykken

En fiberhårsparyk vaskes ca. 1 gang om ugen, hvis den bruges dagligt, eller efter behov.

Hvis der anvendes paryktape, bør dette først fjernes, og tapestederne rengøres med rensesvand. Bland derefter ca. 15 ml. shampoo med 1 liter koldt vand og læg parykken ned i shampoo-vandet. Lad den ligge i blød i 2-5 minutter, hvorefter shampooen skylles ud med koldt vand.

Efter vask blandes 15 ml. balsam med 1 liter koldt vand og håret lægges i blød i 5 – 30 minutter. Balsam skylles ikke ud af håret – tag parykken op og læg den i et håndklæde. Pres derefter forsigtigt vandet ud i håndklædet. Til sidst placeres håret til lufttørring på et parykstativ.

Når håret er helt tørt, anvendes 2-3 pust fiberoliespray for at bevare hårets smidighed. Sprayen holdes ca. 50 cm. fra håret, så det kun er støvet fra fiberolien, der rammer håret.

Det anbefales at bruge en bredtakket kam eller børste til at sætte frisuren.

Plejeprodukter til parykker

Parykstativ

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Plejevejledning til ægtehårsparykker

Ægte hår er forarbejdet og kemisk behandlet, så det skal plejes ekstra skånsomt.

Det er vigtigt, at håret altid vaskes med groretningen og ikke gnubbes og vrides.

Håret lægges i blød i håndvarmt vand blandet med en mild shampoo i 5-10 minutter.

Herefter skylles håret grundigt, idet vandet skylles ned over håret oppefra.

For at gøre håret mere smidigt og lukke hårstråene, bruges en balsam eller en hårmaske efter hver vask. Lad gerne håret ligge i blød i hårmasken i ca. 10 minutter, hvorefter håret skylles forsigtigt igen. Anvend samme princip som før med at lade vandet skylle ned over håret oppefra.

Læg forsigtigt håret i et håndklæde og tryk vandet ud uden at gnubbe håret.

Når en ægtehårsparyk skal redes, bør man starte ved spidserne og rede hele håret forsigtigt fra spids til bund.

Når håret skal sættes, må der gerne anvendes føn, krøllejern eller fladjern. Pas dog på med for høj varme. Det anbefales at anvende en balsamspray, der vil tilføre håret yderligere fugt og gøre det glansfuldt. På denne måde forebygges filtret hår.

Det er en fordel jævnligt at anvende hårkur og hårmaske til ægtehårsparykker for at lukke hårstråene, så håret bevarer sin glans.

Klippeteknik i parykker

Ved mindre tilretninger af f.eks. barter, pandehår og nakke anbefales det kun at bruge effilersaks, og det samme gælder ved udtynding af parykken. Klippeteknikken i parykker i fiberhår er i princippet enkel, men det skal være med respekt for det materiale, der arbejdes med.

Det anbefales altid, at der vælges en model så tæt på den ønskede frisure inden tilretning foretages. Standardparykker opbygges på forskellig måde afhængig af frisure og længde. Implanteringen i en korthåret paryk er således tættere end i en lang model.

Det kan derfor ikke anbefales at omforandre en langhåret model til en meget kort, da håret nemt vil blive for transparent.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Ønsker man at ændre på frisure og volumen i parykken skal følgende forholdsregler tages.

- Ved trenseparykker må der ikke klippes for tæt.
- Tilbagestrøget hår kan kun laves på parykker med filmfront
- Kanter må ikke gøres synlige, disse skal ligge ind til hovedet og være lette.
- Ved fjernelse af volumen skal der effileres helt fra bunden og ud. Altid på langs med håret.

Omforandring af parykker

Det kan være nødvendigt at anvende et dampfønapparat for at ændre frisuren i en fiberhårs-paryk. Enten for at fjerne noget volume, eller for at gendanne volumen. Bevægelse eller krøl, kan tilføres fiberparykken ved hjælp af et krøllejern med regulerbar varme.

Det kan være nødvendigt at omforandre monduren på parykken for at tilgodese særlige mål. Det bør dog tilstræbes, kun at omforandre standardparykken i meget begrænset omfang, da risikoen for at ødelægge frisure og mondurplacering er stor.

Ved maskinfremstillede parykker er det muligt at sy parykken ind ved at fjerne trensebaner og sy parykken sammen igen. Ved håndlavede parykker foretages samme opklipning og sammensyning, men ved tvivl bør en fagspecialist altid kontaktes. Større omforandringer af både frisure og mondur kræver faglig ekspertise.

Dampføn

Parykkrøllejern

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Individuelt fremstillede parykker og afstøbninger

Ved behov for eller ønske om en individuelt fremstillet paryk bør der først laves en afstøbning. Afstøbningen foretages bedst i et materiale, der hærdner op og forbliver stødfast. Afstøbningen foretages ved at påføre afstøbningmaterialet stramt omkring issen for herefter at gøre det vådt med en forstøver. Man skal sikre sig, at der ikke er lufthuller og at afstøbningen bliver tyk og stødfast. Der bør ligges et undermateriale, f.eks. en folie, så afstøbningen kan trækkes af hovedet uden gener.

Hågrænserne tegnes op på afstøbningen, så der i fremstillingen tages højde for, at en naturlig hågrænse opnås, og at der er plads nok ved og omkring ørerne. Hårets groretning makes ligeledes.

Afstøbninger kan også laves med et plastmateriale, der varmes op og formes efter kundens hoved. Denne fremgangsmåde anvendes ofte ved toupeer og delparykløsninger, da det i disse tilfælde er den mest skånsomme for kunden.

Sammen med afstøbningen udfærdiges en ordreformular, der angiver detaljer om parykken, som f.eks. hårtæthed, krøltegning, gråprocent, hårkvalitet, hårlængde, type af knuder, der skal tambureres, placering af skilning og evt. hvirvel. Når det er muligt afklippes en farveprøve af kundens eget hår og vedlægges. Det er således muligt at fremstille en meget præcis paryk eller toupe efter de nøjagtige angivelser. Afstøbninger kræver faglig ekspertise.

Afstøbning til toupe og paryk

Toupearbejde – klippeteknik og montering

Toupeer findes i både standardstørrelser og som speciallavede produkter, så de dækker det ramte område præcist. Toupeer kan fremstilles i både syntet- og i ægtehår, og de kan monteres med hudlim, med dobbeltklæbende toupetape eller med klips, som fæstnes i det eksisterende hår.

Klæbematerialer

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

De hudklæbere, der anvendes til at fæstne toupeerne, er anerkendte som medicinske hudklæbere.

Toupeer anvendes med stor fordel som "Hår for Livet system". Alle, som har et delvist hårtab, kan med fordel anvende toupe.

Det bare område opmåles og vurderes, og det afgøres, om der kan anvendes en standardstørrelse, eller der skal fremstilles en speciallavet toupe efter skabelon. Dårlig pasform på en toupe vil forøge sliddet og dermed reducere holdbarheden. Dette kan være en af årsagerne til valg af speciallavet toupe.

Der bestemmes farve, så den matcher farven på det eksisterende hår nøjagtigt, herunder både hårtæthed, krøltegn, gråprocent mv. Hvis kunden har en munkekrans, anbefales det, at klippe en hårprøver af i nakken og ved tindingerne for at imødekomme den farveforskel, der måtte være. Disse hårprøver indpakkes og medsendes skabelonen eller afstøbningen, sammen med de rigtige placeringsangivelser.

Tilklipningen og sammenklipning er vigtig, så helhedsindtrykket og integrationen af toupeen med det eksisterende hår bliver så naturlig og usynlig som muligt.

Tilklipning af toupe

En toupe leveres grundlæggende med en længde på ca. 13 – 15 cm. Dette betyder grundig udtynning og indklipning i frisure, før det endelige resultat foreligger.

Skal toupeen tilskæres, gøres det med en skalpel, fordi bunden på toupeen er meget fast, og fordi man således sikrer sig en jævn og nøjagtig kant.

Parykhåndtering – Parykken som hjælpemiddel

Korte fakta om lovgivning

Der skelnes mellem det midlertidige hårtab og det varige hårtab. Når det midlertidige hårtab skal afhjælpes, f.eks. i forbindelse med kemobehandling, yder regionerne et fast pristilskud, som er ens for alle regioner. Det gøres typisk ved at udstede en rekvisition.

Når det varige hårtab skal afhjælpes, bevilges parykken som et personligt hjælpemiddel efter Serviceloven. Kommunerne yder et tilskud, der fastsættes efter en individuel vurdering og efter kommunens serviceniveau. Det gøres ved at udstede en bevilling.

Det er således to forskellige offentlige myndigheder, henholdsvis region og kommune, der er ansvarlige for udbetaling af tilskud til paryk.

Ikke alle parykkunder er berettiget til tilskud. Udgangspunktet er, at hårtabet skal kunne begrundes i en diagnose eller være sygdomsbetinget.

Professionel kommunikation og etiske principper

Når du arbejder med kunder, der har brug for paryk eller anden form for hårløsning, står du i en situation, hvor du skal være opmærksom på at lytte meget til den, du skal hjælpe. Det er vigtigt, fordi din opmærksomhed på andre styrker deres følelse af selvværd og giver dem et håb om at få det bedre med den situation, de befinder sig i.

Det betyder, at der skal være tid og ro. Det er vigtigt at kunne tilbyde et privat rum, hvor kunden ikke behøver sidde sammen med andre. Det er tilsvarende vigtigt, at du kan rumme andre, som er med for at støtte kunden i valget.

For kunden kan det ofte opleves som en meget privat sag at tale om behovet for paryk eller anden hårløsning. Derfor skal tilgangen til denne type af kunder være respektfuld og diskret. Det bør være udgangspunktet for at imødekomme de kunder, der ikke kan tale åbent om deres udfordring.

Udgangspunktet for en god og professionel dialog er altid at møde kundens behov, skabe en relation og et professionelt nærvær.

- Sæt rammerne
- Bevar din autoritet og din autencitet
- Kommuniker tydeligt

Kilder

www.alpocia.dk

www.parykker.dk

Frisør og Kosmetiker, Erhvervsskolernes Forlag, 6. udgave, 1 oplag 2009